

**PROGRAM MERYTORYCZNY
KONKURSU GEOGRAFICZNEGO DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW
ROK SZKOLNY 2010/2011**

„WODA W ŻYCIU ZIEMI”

Celem konkursu jest poszerzenie zainteresowania uczniów przestrzenią geograficzną – własnym regionem, terytorium Polski, Europy, Świata, kształtowanie w uczniach poszanowania innych narodów, systemów wartości i sposobów życia.

Temat przewodni konkursu – „*Woda w życiu Ziemi*” będzie inspiracją do opracowania zadań konkursowych.

Do każdego etapu konkursu obowiązują treści nauczania i umiejętności obejmujące i poszerzające treści podstawy programowej kształcenia ogólnego uczniów gimnazjum w zakresie geografii oraz standardy wymagań egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej, ze szczególnym uwzględnieniem geografii.

Wymagane umiejętności:

- korzystanie z różnych źródeł informacji geograficznej,
- odczytywanie współrzędnych geograficznych,
- określanie rozciągłości równoleżnikowej i południkowej,
- posługiwanie się skalą mapy,
- analiza i interpretacja mapy poziomicowej, hipsometrycznej i tematycznej,
- lokalizacja na mapach (również konturowych) obiektów hydrologicznych,
- odczytywanie i interpretacja podstawowych informacji hydrologicznych z materiałów kartograficznych i innych materiałów graficznych,
- sporządzanie prostych materiałów graficznych w celu prezentacji zjawisk hydrologicznych (np. diagramy wykresy),
- przedstawianie na mapie podstawowych zjawisk hydrologicznych,
- obliczanie spadku rzeki, wilgotności względnej,
- analiza przekroju hydrogeologicznego,
- opisywanie i wyjaśnianie przyczyn i skutków występowania zjawisk przyrodniczych i problemów społeczno-ekonomicznych oraz zależności między nimi.

I etap szkolny – czas trwania 60 minut

Zakres tematyczny:

1. Właściwości wody i zasoby wodne Ziemi.
2. Obieg wody w przyrodzie i bilans wodny na Ziemi.
3. Wody wszechoceanu, typy mórz i wybrzeży (klifowe, fiordowe, riasowe, dalmatyńskie, szkierowe; mierzejowo - zalewowe, lagunowe, deltowe, koralowe), z uwzględnieniem znajomości mapy.
4. Właściwości i ruchy wody morskiej (falowanie, prądy morskie, pływy).
5. Rzeki – pojęcia (np. rzeka główna, dorzecze, zlewisko, dział wód, obszar bezodpływowy), podział rzek, ustroje rzeczne, rodzaje ujść.
6. Jeziora – podział jezior (ze względu na genezę, zawartość soli mineralnych); eutrofizacja, zanikanie jezior.

7. Wpływ wód na klimat.
8. Wody podziemne, podział i charakterystyka wód podziemnych, gejzery, wody artezyjskie, wody mineralne i ich znaczenie dla człowieka.
9. Lodowce i lądolody – budowa, rodzaje, warunki powstawania, góry lodowe.
10. Wieczna zmarzlina.
11. Sieć wodna na poszczególnych kontynentach, ze szczególnym uwzględnieniem znajomości mapy.

II etap rejonowy – czas trwania 90 minut

Obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności z etapu szkolnego oraz:

1. Rzeźbotwórcza działalność wód powierzchniowych.
2. Rzeźbotwórcza działalność lodowców górskich i lądolodów, ze szczególnym uwzględnieniem Polski.
3. Woda w atmosferze – wilgotność powietrza, kondensacja pary wodnej, chmury (cirrus, cumulus, stratus, nimbostratus, cumulonimbus), opady (rodzaje i rozkład w Polsce i na świecie) i osady atmosferyczne.
4. Charakterystyka i rozmieszczenie wód powierzchniowych Polski. Nadmiar i niedobory wód powierzchniowych w Polsce.
5. Wody podziemne - rodzaje źródeł z podziałem na wstępujące i zstępujące (szczelinowe, warstwowe, dolinne); wody artezyjskie, wody mineralne w Polsce.
6. Morze Bałtyckie – geneza, charakterystyka, wykorzystanie przez człowieka, zanieczyszczenie i ochrona wód.
7. Wpływ hydrosfery na życie i działalność człowieka; działalność człowieka na obszarach nadmiaru i niedoboru wody.
8. Wpływ człowieka na zasoby i stan hydrosfery, zanieczyszczenie, klęski ekologiczne.
9. Ochrona wód, przyczyny i konsekwencje skażenia hydrosfery.

III etap wojewódzki – czas trwania 120 minut

Obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności z etapu szkolnego i rejonowego oraz:

1. Woda jako odnawialne źródło energii w Polsce i na świecie.
2. Warunki wodne czynnikiem rozwoju rolnictwa i lokalizacji przemysłu w Polsce i na świecie.
3. Brak wody i jej nadmiar barierą osadnictwa.
4. Klęski żywiołowe wywołane zjawiskami hydrologicznymi na świecie i w Polsce.
5. El Niño i skutki zmian układu krążenia wód oceanicznych.
6. Rozwój turystyki a zasoby wodne.
7. Sposoby racjonalnego gospodarowania wodą.
8. Transport morski w Polsce i na świecie, wielkie porty.
9. Transport śródlądowy w Polsce i na świecie.
10. Rybołówstwo morskie w Polsce i na świecie; akwakultura.
11. Podział polityczny mórz i oceanów.
12. Konflikty i spory międzynarodowe związane z eksploatacją wód.

Literatura:

Podręczniki i zeszyty ćwiczeń do geografii dla uczniów gimnazjum:

„Planeta Nowa”, „Puls Ziemi” – wyd. Nowa Era,

„Świat bez tajemnic”, „Nowa nasza planeta” – wyd. PWN,

„Geografia bez tajemnic”, „Geografia dla gimnazjum” - wyd. Wiking,

„Bliżej Geografii”, „Odkrywamy Świat” – wyd. WSIP,

„Geografia – gimnazjum” – wyd. Operon.

Vademecum Gimnazjalisty - Geografia – wyd. Operon.

Atlas geograficzny. Gimnazjum – wyd. PPWK, Nowa Era, Demart.

Świat w liczbach 2010 – wyd. WSIP.

Słownik szkolny – terminy geograficzne – Jan Flis, wyd. WSIP.

„Hydrologia ogólna” – E. Bajkiewicz - Grabowska, Z. Mikulski – wyd. PWN

Artykuły z czasopism popularnonaukowych - obowiązują tylko na etapie rejonowym i wojewódzkim. W połowie września zostaną zamieszczone na stronie internetowej Kuratorium Oświaty.

Mazowiecki Kurator Oświaty

/-/

mgr inż. Karol Semik